

Utbildningsinspektion i Myckelgensjö och Norrflärke skolor förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolorna	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	5
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Myckelgensjö och Norrflärke skolor den 12–13 oktober 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektioner.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Örnsköldsviks kommun och Myckelgensjö och Norrflärke skolor, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Myckelgensjö och Norrflärke skolor intervjuades rektor, lärare och övrig personal, representanter för elevhälsan, elever, samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner och andra verksamheter. Även andra

iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Myckelgensjö skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	2
Förskoleklass	1
Grundskola	11

Norrflärke skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	11
Förskoleklass	5
Grundskola	38

Myckelgensjö och Norrflärke är två mindre skolor som ligger naturskönt i mindre skogs- och jordbrukssamhällen ett par tre mil nordväst om Örn-sköldsvik i Ångermanland.

Skolorna ingår i Anundsjö skolområde och leds av en rektor som tillika är skolområdeschef för flera andra enheter. Personal och elever arbetar i arbetslag med åldersblandade klasser och verksamheter. I Myckelgensjö skola ryms all skolverksamhet för årskurs 1–6 och förskoleklassen med totalt 12 elever i ett gemensamt klassrum. I Norrflärke skola är verksamheterna organiserade i förskoleklass, årskurs 1–2, årskurs 3–4 och årskurs 5–6.

Skolornas lokaler är delvis slitna och i behov av renoveringar. På Norrflärkeskolan är vissa utrymmen för förskola och matsal nybyggda, samtidigt som hela övervåningen stängts igen med platsbrist som följd.

Skolornas utemiljö och skolgårdar i anslutning till skog och natur erbjuder goda möjligheter till lek och aktiviteter med lekplatser, fotbollsplan och skridskobana.

Skolornas upptagningsområde är stort och många elever åker skolskjuts från omkringliggande mindre byar och samhällen.

En omorganisation har nyligen genomförts av tidigare rektorsområden till något färre skolområden som består av fler skolenheter. En diskussion om nedläggning av skolor har pågått i flera år och vid inspektionstillfället var Myckelgensjöskolans framtid oviss.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Myckelgensjö och Norrflärke skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Myckelgensjö skola når goda resultat avseende elevernas kunskaper. Vid både Myckelgensjö och Norrflärke skolor gäller att dokumentation och uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling behöver för-

bättras. Resultaten av diagnostiska prov och nationella ämnesprov finns ej sammanställda över tid och någon analys är ej redovisad. Framåtsyftande individuella utvecklingsplaner saknas och åtgärdsprogram varken upprättas, utvärderas, förvaras eller följs upp för alla elever som är i behov av särskilt stöd, vilket snarast måste åtgärdas.

Värdegrundsarbetet kring normer och värden vid skolorna är mestadels väl integrerat i det dagliga arbetet. Eleverna verkar överlag trivas i Myckelgensjö skola, men i Norrflärke skola finns behov av fortsatt arbete med att utveckla ett gemensamt förhållningssätt bland elever och personal i syfte att förbättra studie- och arbetsmiljön på skolan. Det finns också elever som uttrycker oro och menar att kränkningar och mobbning förekommer på skolan, vilket är oacceptabelt och snarast måste åtgärdas. Otydlighet och brist på formella rutiner, samt avsaknad av en likabehandlingsplan, där även elever varit delaktiga, behöver också åtgärdas.

Skolornas ledning och styrning bör tydliggöras och skolornas kvalitetsarbete behöver förbättras. Arbetsplaner och kvalitetsredovisningar som ska finnas för varje skolenhet saknas.

Samverkan med föräldrar och information till hemmen fungerar väl vid Myckelgensjö skola, men vid Norrflärke skola kan den utvecklas.

Personalresurserna och den undervisande personalens kompetens är överlag goda, de flesta lärare har utbildning för den undervisning de bedriver.

Lokalerna är inte alltid anpassade för den verksamhet som bedrivs. I Norrflärke skola saknas bland annat grupprum och korridoren används för undervisning. Lokalerna är inte heller anpassade för elever med funktionshinder. Utemiljön och skolgård med lekplatser i anslutning till skog och natur och är en stor tillgång.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna har inte utarbetat egna arbetsplaner (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Skolorna upprättar inte individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Norrflärkeskolan bedriver inte ett målinriktat arbete för att motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 2 § skollagen och läroplanen för det obligatoriska skolväsendet).
- Åtgärdsprogram utarbetas inte för alla elever i behov av särskilt stöd vid Norrflärke skola (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolorna har inte upprättat egna kvalitetsredovisningar (förrordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet mm).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Bedömning, dokumentation och uppföljning av elevernas resultat och kunskapsutveckling på Norrflärke skola.
- Elevernas kännedom om målen på Norrflärke skola.
- Elever i behov av särskilt stöd på Norrflärke skola.

- Elevernas inflytande över det egna lärandet och skolgemensamma frågor i Norrflärke skola.
- Avsaknad av pedagogisk samsyn i Norrflärke skola.
- Otydlig ledning och styrning i Norrflärke skola.
- Skolornas systematiska kvalitetsarbete.
- Samverkan, delaktighet och inflytande för föräldrar i Norrflärke skola
- Elevens val i Norrflärke skola.
- Den garanterade undervisningstiden och timplanen för musik i Myckelgensjö skola är oklar.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper, utveckling och lärande

I Myckelgensjö och Norrflärke skolor bedömer lärarna elevernas kunskapsresultat i matematik, svenska och engelska i årskurs 5 utifrån de nationella ämnesproven och för elever i de lägre åldrarna genom olika diagnoser och tester i svenska och matematik. I Myckelgensjö skola är eleverna delaktiga och planerar och utvärderar sitt arbete utifrån målen i de olika ämnena varje vecka. I Norrflärke skola känner eleverna inte till mål eller bedömningskriterier.

Förskoleklassens elever, de så kallade ”miniättorna”, som ofta arbetar integrerat med eleverna i årskurs 1 och 2, erbjuds verksamhet fyra dagar i veckan. Enligt inspektörernas bedömning ges eleverna i förskoleklassen goda förutsättningar att utvecklas i enlighet med målen för verksamheten. Inspektörerna vill samtidigt betona att förskoleklassens pedagogiska verksamhet inte ska vara alltför ”skolifierad”, utan ge stort utrymme för lek och varierande aktiviteter.

Resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 5 under de senaste åren för eleverna i Myckelgensjö skola är goda. Detta område är dock enligt inspektörerna svårt att få en uppfattning om i Norrflärke skola då någon dokumentation och uppföljning av resultaten över tid inte efterfrågas av kommunen eller finns tillgänglig på skolan.

Normer och värden

Det råder enligt inspektörerna en god och öppen stämning på Myckelgensjö skola där relationen mellan elever och vuxna präglas av respekt och tolerans. Vid inspektionen framkommer att det finns en samsyn och ett gemensamt förhållningssätt med en klar och tydlig kommunikation. Både elever och föräldrar uttrycker att de känner delaktighet, ansvar och inflytande. De gemensamma skolmåltiderna är ett gott exempel på hur vuxna och barn och elever i alla åldrar kan umgås tillsammans.

Genom årliga enkätundersökningar i årskurs 6 redovisas elevernas uppfattningar om trivsel och inflytande. Inom skolområdet anses resultaten överlag vara goda. Det redovisas dock inga resultat på skolnivå.

I Norrflärke skola uttrycker eleverna att kränkningar och mobbning förekommer. Personalen har sedan en tid infört olika rasttider för de yngre respektive äldre eleverna för att undvika konflikter. Elever menar att man visserligen kan gå till någon vuxen då det händer något, ”men enligt de vuxna måste man tåla saker och att bli retad och lära sig att ge igen”. Lärandemiljön för framför allt de äldre eleverna kännetecknas ofta av otrygghet och oro för konflikter. Inspektörerna menar att denna situation på lektioner och övrig tid inte är acceptabel och snarast måste åtgärdas.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling. Inspektörerna konstaterar att skolorna saknar aktuell likabehandlingsplan vid inspektionstillfället.

Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Vid inspektionstillfället hade skolorna påbörjat arbetet med utformningen av en likabehandlingsplan utifrån handlingsprogrammet mot kränkande behandling. Elevernas delaktighet saknas dock. Inspektörerna bedömer vidare att skolorna inte heller bedriver ett sådant målinriktat arbete som förutsätts då skolorna inte kan redovisa några vidtagna åtgärder för att förebygga kränkningar.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Pedagogisk verksamhet

I Myckelgensjö och Norrflärke skolor är den pedagogiska verksamheten organiserad i åldersblandade grupper i F–6, respektive F, årskurs 1–2, 3–4 och 5–6. Förskoleklassens elever, de så kallade ”mini-torna”, erbjuds fyradagarsvecka.

Förskoleklassens elever är oftast integrerade i verksamheten med årskurs 1 och 2 i Norrflärke skola där även dessa yngre elever endast har fyradagarsvecka.

Enligt inspektörernas bedömning finns en risk för att förskoleklassens elever i alltför hög omfattning "skolifieras" med exempelvis läroböcker och läxor eller ett alltför uppstyckat schema och arbetspass, trots tillgång till pedagogisk förskolepersonal.

I Myckelgensjö skola finns ingen motsvarande grupp för de yngsta eleverna, verksamheten där är starkt individualiserad, med en ambition att möta den enskilda eleven utifrån dess behov och förutsättningar.

För de yngre eleverna vid skolorna satsas mycket på språkutveckling och Norrflärkeskolan har en uttalad läs- och skrivprofil, vilket märks av utbud och aktiviteter i verksamheten. Elever i alla åldrar visar verkligen prov på läslusta, vilket också är ett av de utvecklingsprojekt som bedrivs. Inspektörerna bedömer att den inriktning på läs- och skrivutveckling som genomsyrar verksamheten är en angelägen och mycket positiv fokusering som kan bidra till att ge eleverna bättre förutsättningar att nå målen på både kort och lång sikt.

Ett annat projekt, "Farms for learning", genomförs vid Myckelgensjö skola där bygdens jordbrukare fungerar som besöks- och inspirationskälla för eleverna. Enligt inspektörerna visar både elever, lärare och föräldrar ett stort engagemang och stor delaktighet i gemensamma skolfrågor och undervisningen utgår ofta från ett behov, problem eller en tillgång i den egna närmiljön.

Språkundervisning i moderna språk sker genom att eleverna i Myckelgensjö skola har lärarledd nätbaserad datorundervisning. Från början skedde detta i projektform, men nu är det rutin för de elever i årskurs 6 som under en period provar på ett nytt språk. Inspektörerna bedömer att verksamheten uppfyller den kvalitet som krävs för undervisningen. Elever och lärare är nöjda med förfarandet och alternativet med långa bussresor, eller undervisning utan utbildade lärare, upplevs som klart sämre.

Vid inspektionen framkommer att föräldrar vid Norrflärkeskolan inte alltid får tillräcklig eller relevant information angående deras barns skolgång eller kunskapsutveckling. Oftast ges denna information bara vid utvecklingssamtalet en gång per termin. Men utan kännedom om kursplaner, bedömningskriterier eller kunskapsmål menar inspektörerna att det är svårt för föräldrarna att avgöra om målen har uppnåtts.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan, IUP, för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtidsytande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna (se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10). Vid inspektionstillfället hade skolorna inte upprättat några individuella utvecklingsplaner. Inspektörerna bedömer att det påbörjade arbetet med att upprätta IUP för alla elever måste intensifieras.

Från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförfordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av sär-

skilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Programmet skall omfatta elevens hela skolsituation. Vid inspektionstillfället framkommer att det inte upprättats aktuella åtgärdsprogram för de elever i Norrflärke skola, som behöver särskilt stöd, eller att gamla åtgärdsprogram inte följts upp och insatserna utvärderats. Vid större svårigheter genomförs dock elevvårdskonferens, EVK, där rektorn alltid deltar. Inspektörerna bedömer att rutinerna kring upprättande och förvarande av åtgärdsprogram är ett angeläget förbättringsområde.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Skolorna leds av en rektor som tillika är områdeschef för flera olika skolenheter. Det direkta personalansvaret med bland annat medarbetarsamtal, omfattar cirka 30 personer. Som områdeschef ingår även att leda övriga rektorer inom Anundsjö skolområde och ha det övergripande ansvaret för resurserna. Inspektörerna bedömer att förutsättningarna för rektorn/områdeschefen att leda och vara väl förtrogen med de olika och geografiskt mycket utspridda enheterna behöver ses över. Den nya omorganisationen med minskade ledningsresurser ifrågasätts också av flera intervjuade, även om de allra flesta är mycket nöjda med rektorns engagemang, tillgänglighet och stöd.

Vid inspektionen framkommer att den undervisande personalen inte samverkar mellan skolorna. Studieleidarna på respektive skola inom skolområdet är arbetslagsledare och har ett platsansvar. Studieleidarna har också ansvar för ekonomin på skolenheten. Regelbundna informationsträffar sker med rektorn i en ledningsgrupp. Enligt inspektörerna saknas dock en dialog och diskussion inom skolområdet för att skapa en gemensam samsyn kring olika pedagogiska frågor.

Kvalitetsarbetet utgår från problembaserad skolutveckling, PBS, som införts i samtliga skolor i kommunen. Vid Norrflärke och Myckelgensjö skolor finns så kallade lärgrupper och identifierade problemområden från praktiken som personalen lyft fram. Även lärledare är utsedda inom respektive skola/arbetslag. Arbetet har dock inte kommit igång ännu, man är mest på processnivå i sina diskussioner. Varje lärgrupp väljer och formulerar sin egen problembild, en problemanalys och ett lösningsförslag. Några av de frågor som lyfts är motion för personalen på arbetstid, mer tid för planering och att förbättra elevers muntliga framställning.

Skolorna har inte några egna arbetsplaner, utan skolområdet har utvecklingsplaner med prioriterade områden. En uppföljning av hela skolområdet görs av skolområdeschefen och finns på hemsidan.

Kvalitetsredovisningar för varje skolenhet finns inte och det går därmed inte att läsa ut hur en enskild verksamhet lyckas. Enligt inspektörerna saknas redovisningar och sammanställningar av skolornas resultat kring kunskap och normer och värden, liksom även analys, uppföljning och utvärdering med planerade åtgärder för att förbättra kvaliteten och öka måluppfyllelsen.

Inspektörerna bedömer att de krav som finns i förordningen om kvalitetsredovisning därmed inte uppfylls.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bland annat i skollagen.

Förutsättningar i form av tillgång till utbildning, personalens kompetens, lokaler, läromedel och annan utrustning skiljer sig åt mellan skolorna. Vid inspektionstillfället infördes inköpstopp avseende läromedel och annan utrustning, men personalen uttrycker i övrigt att man är nöjd med utbud av och möjlighet till kompetensutveckling.

Tillgång till elevhälsans representanter inom skolområdet sker mestadels genom handledning och konsultationer. För skolhälsovården finns endast en skolsköterska som har åtta utspridda skolenheter att hinna med. Inspektörerna bedömer att förutsättningarna för ett förebyggande arbete med eleverna därmed är mycket begränsade.

Vid Myckelgensjö skola bedömer inspektörerna att tillgång till en likvärdig utbildning för eleverna är god. Eleverna i de lägre årskurserna har, trots långa skolskjutsavstånd, femdagarsvecka, förutom förskoleklassens elever som erbjuds verksamhet fyra dagar per vecka. Det finns flera valbara alternativ inom elevens val, exempelvis teknik, slöjd eller hem- och konsumentkunskap, som genomförs varje vecka i tre perioder under året.

Inför språkvalet får eleverna i årskurs 6 i Myckelgensjö skola prova på tyska och franska i perioder som genomförs med lärarledd nätbaserad undervisning. Slöjdlärare kommer till skolans slöjdlokal och i matsalen serveras hemlagad mat. Eleverna har dock inte undervisning i musik mer än en gång i månaden, och enligt inspektörerna är det oklart hur den garanterade undervisningstiden för eleverna uppfylls, vilket bör tydliggöras.

Lokalerna, miljön och det nära samarbetet mellan elever och vuxna bidrar till ett flexibelt användande av resurserna. Datautrustningen är omfattande och användandet av datorer i undervisningen är stor. Kontinuerlig och regelbunden information till föräldrar om skolan sker bland annat via brev, utvecklingssamtal, föräldramöten och elevernas veckodagböcker.

I Norrflärke skola bedömer inspektörerna att det finns flera förbättringsområden för att öka tillgång och utbud av verksamheten och därmed öka förutsättningarna för eleverna att nå målen. Organisering och genomförande av elevens val är inte klart för alla. Där erbjuds de yngre eleverna endast fyra-dagarsvecka, vilket inte framgår av elevernas schema. Om eleverna får sin garanterade undervisningstid enligt timplanen är därmed oklart och måste tydliggöras.

Slöjdsal saknas i Norrflärke skola, inga grupprum finns, undervisning och stöd till elever ges i korridoren och för årskurs 5–6 är klassrummet ett litet trångt grupprum. Lokalerna är inte anpassade för elever med funktionshinder. Eleverna bussas till Bredbyns skola för slöjd och språkundervisning.

Föräldrar uppger att de saknar mer och regelbunden information från Norrflärke skola, ibland är det upp till respektive lärare hur information ges, exempelvis hur utvecklingssamtalen genomförs och förbereds. Enligt föräldrarna är dock rektorn ofta tillgänglig om frågor eller synpunkter finns.

Datum	Ort
2007-01-31	Umeå

Lena Ålander
Kristian Hansson